

Motion till Kommunfullmäktige Östhammar

Stoppa byggandet av VA anläggning i Östhammar- Öregrund NU!

Efter diskussion i Vänsterpartiet Östhammar har vi kommit fram till att en VA anläggning som kommer kosta kommuninvånarna nästa lika mycket som skatteunderlaget är i kommunen inte är försvarbart.

Gästrikevatten och deras presentationer låter vid första anblick helt logiska och kostnaderna känns inte så stora när de presenteras på Kommunstyrelsen. Är helt övertygad om att det är mycket bra och investeringen har kostnadstäckning, men någon skall betala.

De som ska stå för notan är invånarna i Östhammars kommun och i förstahand genom tvångsanslutningar i våra båda städer Öregrund och Östhammar. Grundförutsättningen för att det skulle bli en rimlig kostnad för anslutningen är en ökad inflyttning till våra städer. Tyvärr finns det inga sådana planer i något annat dokument i Östhammars kommun. Risken är snarare en utflyttning och att en expansion kommer ske i Alunda i stället.

Som en av våra medlemmar beskrev inventeringen.

Tänk dig att du sitter på toaletten i Östhammar och gör det man ska göra där. Vattnet du spolar med är avsaltat och renat vatten från Öregrund som pumpats hit. När du spolar så skall avloppet pumpas tillbaka till Öregrund och släppas ut renat i Östersjön. Det toalettbesöket kostar mer än att gå på en lyxkrog i Uppsala.

Karö våtmarker som gjordes 2015 har av Gästrikevatten underkänts, men en tidigare mätning visade att de fungerade på bra sätt. Att Bolaget Gästrikevatten kommer fram till det resultatet kan ju diskuteras. Vi anser att en oberoende aktör skall göra mätningar och att Gästrikevatten skall komma med ett alternativ som drabbar kommuninvånarna mindre än den nu föreslagna tvångsanslutningen av både bofasta och fritidsboende i vår kommun.

Vänsterpartiet Östhammar är öppet för olika lösningar som gör att kommuninvånarna inte drabbas av lika kostsamma anslutningskostnader. Man kan ju fråga sig om det i dagens läge är försvarbart med vatten klossetter som i medeltal förbrukar 30 liter rent vatten per dygn (i medeltal). Det finns i dag flera moderna och hanterbara lösningar som inte kräver vatten.

Därför kräver Vänsterpartiet Östhammar

- Att projektering av nuvarande planer som Gästrikevatten har stoppas omedelbart.
- Att Gästrikevatten uppmanas komma med ett nytt alternativ som inte drabbar Östhammars kommuninvånare lika mycket ekonomiskt vid anslutning.
- Att nya oberoende mätning av Karö våtmarkers effektivitet utreds

Pernilla Grahn

Gruppledare Vänsterpartiet Östhammar

Svar på motion angående motion om att stoppa byggandet av VA-anläggning i Östhammar-Öregrund

Kommunfullmäktige har mottagit en motion, daterad 2026-02-23, från Pernilla Grahn (V) med rubriken ”Stoppa byggandet av VA anläggning i Östhammar-Öregrund NU!”. I motionen yrkas följande:

- Att projektering av nuvarande planer som Gästrikevatten har stoppas omedelbart.
- Att Gästrikevatten uppmanas komma med ett nytt alternativ som inte drabbar Östhammars kommuninvånare lika mycket ekonomiskt vid anslutning.
- Att nya oberoende mätning av Karö våtmarkers effektivitet utreds.

Planerad VA-anläggning i de östra kommundelarna

I juni 2022 fattade kommunfullmäktige beslut om en systemlösning för att knyta ihop vatten- och avloppsanläggningarna i de östra delarna av Östhammars kommun (KF § 77, 2022-06-14). Förslaget om en systemlösning grundade sig på analyser av ett stort antal tidigare genomförda utredningar och dokument kring VA-försörjningen från 60-talet till nutid tillsammans med intervjuer med tjänstepersoner. I arbetet utvärderades olika alternativ till lösningar.

I ”Utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun”, som var en bilaga till fullmäktiges beslut, beskrivs förutsättningar, förslag och ekonomi. Under förutsättningar beskrivs bland annat förväntad bebyggelseutveckling, med utgångspunkt i kommunens översiktsplan samt i behovet av kommunalt VA i omvandlingsområden.

Sedan kommunfullmäktiges beslut 2022 har Gästrike Vatten, på uppdrag av dotterbolaget Östhammar Vatten, arbetat vidare med att utveckla och konkretisera systemlösningen. I denna ingår utbyggnad av avloppsreningsverket i Öregrund, utökning av mängden tillgängligt dricksvatten genom framförallt bygget av ett nytt avsaltningsverk, samt överföringsledningar för dricksvatten och spillvatten mellan Östhammar och Öregrund. Samtliga delar i systemlösningen beräknas vara färdigställda år 2031.

Kommunfullmäktiges beslut grundades, som nämns ovan, på ett stort antal utredningar och dokument. I det fortsatta arbetet med systemlösningen har ytterligare utredningar gjorts och i dagsläget bedöms det inte finnas skäl att stoppa det pågående arbetet. Arbetet med systemlösningen är format enligt en tydlig programstrategi där ekonomi är en av grundbultarna. Detta innebär att arbetet fokuserar på att hålla nere kostnaderna, både i stort och smått. Konkreta exempel på hur kostnaderna hålls nere är genom att överföringsledningarna läggs i grundare schakt med en grusvall ovanpå samt samförläggning med Vattenfalls ledningar.

Karö våtmark

Sedan 2015 leds renat avloppsvatten från Östhammars avloppsreningsverk till en teknisk våtmark vid Karö. Från början var det tänkt att Karö våtmark skulle bestå av två delar; en teknisk våtmark och en naturnära våtmark. Dessa två delar skulle tillsammans utgöra ett kompletterande reningssteg till Östhammars reningsverk med syftet att minska näringsbelastningen på Östhammarsfjärden. Den naturnära delen har dock inte blivit anlagd och den tekniska delen har inte gett förväntad effekt.

Som nämns i motionen har utredningar av Karö våtmarks effektivitet inte gett enhetliga resultat. En utvärdering genomförd av Sweco¹, på uppdrag av Gästrike Vatten, visade på sämre effektivitet än tidigare utvärdering som gjorts enligt metod framtagen av den konsultfirma som utformade våtmarken.

Våtmarkens effektivitet var dock inte avgörande för beslutet om VA-lösning. Inom ramen för de utredningar som gjordes inför kommunfullmäktiges beslut 2022 (se ovan) utreddes bland annat möjligheten att fortsatt använda och bygga ut Östhammars reningsverk. Detta alternativ valdes dock bort av flera anledningar, bland annat Östhammarsfjärdens känslighet som mottagare av det renade avloppsvattnet och möjlighet att få ett nytt miljötillstånd, brist på lämpligt utrymme vid befintligt reningsverk samt möjligheten till samordningsvinster med det planerade avsaltningsverket i Öregrund.

Östhammars kommun och Gästrike Vatten får återkommande frågor från allmänhet och föreningar om Karö våtmark och dess framtid. För att tydliggöra kommunens intentioner angående Karö våtmark i relation till såväl övriga fattade beslut om VA-utvecklingen i de östra kommundelarna som i relation till kommunens arbete med fjärdarnas vattenkvalitet lyftes under våren 2025 ett ärende i frågan till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen beslutade i juni 2025 (§ 101, KS-2025-06-03) att inte ansöka om förlängning av befintligt tillstånd för anläggande av den naturnära våtmarksdelen. Kommunstyrelsen gav samtidigt förvaltningen i uppdrag att, när resultatet från den dagvattenprovtagning i Östhammars tätort som planeras att avslutas 2027 är tillgängligt, lyfta frågan om möjligheten att nyttja Karö våtmark för dagvattenhantering till kommunstyrelsen. Bilagt kommunstyrelsens beslut fanns några förslag på möjliga framtida användningsområden för Karö våtmark.

I och med att Östhammars reningsverk planeras att avvecklas, och att våtmarkens effektivitet inte varit en avgörande faktor för det beslutet, bedöms det inte finnas skäl att göra ytterligare utvärderingar av Karö våtmarks effektivitet för rening av avloppsvatten. Beroende på framtida användning av våtmarken, till exempel för dagvattenhantering, kan det dock framöver bli aktuellt med andra utvärderingar och utredningar gällande Karö våtmark.

Hantering av ärendet

Kommunfullmäktige överlämnade den 10 mars 2026 motionen till Kommunstyrelsen för beredning. Detta underlag har tagits fram av Kommunförvaltningen tillsammans med Gästrike Vatten.

¹ PM Utvärdering av nitrifikation i Karö tekniska våtmark, 2021-12-07